

Araştırma Makalesi
(Research Article)

Yeni Düşünceler, 2019, 12: 33-43

Sefer Kalamam¹

Orcid No: 0000-0002-2761-1229

Cuma Keklik²

Orcid No: 0000-0001-6226-6873

Rüveyda Özkul³

Orcid No: 0000-0003-1705-0058

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Medya ve İletişim Bölümü

² Lisans Öğrencisi, Yozgat Bozok Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü

³ Lisans Öğrencisi, Yozgat Bozok Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü

sorumlu yazar: skalaman@ybu.edu.tr

Anahtar Sözcükler:

Türkiye, İnternet, Epistemolojik İnanç.

Keywords:

Turkey, Internet, Epistemological Belief.

Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'ndeki Ortaokul Öğrencilerinin İnternete Yönelik Epistemolojik İnançları

Epistemological Belief of Secondary School Students towards the Internet in Mediterranean Region of Turkey

Alınış (Received): 23.10.2019

Kabul Tarihi (Accepted): 25.10.2019

ÖZ

Araştırmada, Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'ndeki ortaokul öğrencilerinin internete yönelik epistemolojik inançlarının ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmak ve öğrencilerin internet kullanım örüntülerini tespit etmek amaçlanmaktadır. Araştırmada verileri elde etmek için anket tekniği kullanılmıştır. Anket hazırlanırken Strømsø ve Bråten (2010) tarafından revize edilip son haline getirilen "İnternete Yönelik Epistemolojik İnanç Ölçeği"nden yararlanılmıştır. Anket çalışması, Şubat 2019 - Nisan 2019 tarihleri arasında yapılmış ve veriler katılımcılarla yüz yüze anket tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın evrenini, Akdeniz Bölgesi'ndeki okullarda öğrenim gören yaklaşık 300 bin ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Adana ve Hatay illerindeki ortaokullarda bulunan 400 öğrenci ise araştırmanın örneklemini temsil etmektedir. Örneklem, tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde Sıklık Analizi, Normallik Analizi, T Testi ve Anova Testi kullanılmıştır. Analizden elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin internete yönelik epistemolojik inançları yüksek olmaktadır. Epistemolojik inanç düzeyi, öğrencilerin cinsiyetleri ve yaşadıkları şehirlere göre farklılık göstermemektedir. Ancak epistemolojik inanç düzeyi, öğrencilerin yaşları ve buldukları sınıfa göre farklılık göstermektedir. Yaş, sınıf ve internet kullanım seviyesi arttıkça öğrencilerin internete yönelik epistemolojik inançları da artış göstermektedir.

ABSTRACT

The research aims to reveal the level of epistemological belief of secondary school students towards the internet in Mediterranean Region of Turkey. The aim of this study is to determine the internet usage patterns of the students. The survey technique was used to obtain the data. While preparing the survey, it was used "Internet-Specific Epistemological Beliefs Scale" which was revised and finalized by Strømsø and Bråten (2010). The survey was conducted between February 2019 and April 2019 and data were obtained by using face to face survey technique. The population of the study consists of approximately 300 thousand secondary school students who studying in schools in the Mediterranean Region. 400 students from secondary schools in Adana and Hatay represent the sample of the study. The sample was determined using stratified sampling method. Frequency Analysis, Normality Analysis, T Test and Anova Test were used in the analysis of the data obtained in the study. According to the findings obtained from the analysis, students' epistemological beliefs towards the Internet are high. The level of epistemological belief does not differ according to the gender of the students and the cities where they live. However, the level of epistemological belief varies according to the age and class of the students. As the age, class and internet usage level increases, students' epistemological beliefs towards the internet also increase.

GİRİŞ

Günümüz dünyasında insanlar eğitime büyük önem vermektedir. Bu açıdan bilginin kişilere ulaşma süreci araştırma konusu edilir. Epistemoloji kavramı, “episteme” bilgi kelimesi ile bilim anlamına gelen “logos” kelimelerinin birleşimidir ve Türkçe karşılığı “bilgibilim” dir (Hançerlioğlu, 1977: 62). Diğer bir anlatımla bilgi ve bilim konusundaki felsefi düşüncelerin sistematik olarak ifade edilmesi anlamına gelir.

Genel olarak araştırmacılar inançların öğrenmeyi nasıl etkilediğiyle ilgilenmişlerdir (Park ve Lim, 2012: 3255). Bilgi konusundaki inanışlar ise genel olarak epistemolojik inanışlar/inançlar olarak adlandırılır. Epistemolojik inançlar: bireylerin nasıl tanıştıkları, bilmeye dair sahip oldukları teoriler ve inançlar ve bu epistemolojik öncüllerin bilişsel düşünme ve akıl yürütme süreçlerinin bir parçası ve etkisi olarak ifade edilmektedir (Hofer ve Pintrich, 1997: 88). Diğer yandan epistemolojik inançlar bilgi yanında öğrenmenin doğası ile ilgili inançlardır (Schommer ve Easter, 2008: 920). Genel olarak insanların bilginin ne olduğu ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ile ilgili inançları, epistemolojik inançlardır (Deryakulu, 2004: 233).

Epistemolojik inançlar ile bilgi arasındaki ilişkiler ağı şu şekilde açıklanabilir: (a) "Bilgi karmaşık olmaktan ziyade basittir" (Basit Bilgi), (b) "Bilgi akıldan türemek yerine otorite tarafından hazır verilir" (Her şeyi bilen Kurum), (c) "Bilgi geçici değil kesindir" (Belirli Bilgi), (d) "Öğrenmek, edinmekten ziyade doğuştan gelir" "(Doğuştan Gelen Yetenek) ve (e) " Öğrenme çabuk olur ya da hiç olmaz " (Hızlı öğrenme) (Schommer, 1990: 499). İnsan bilgiyle kurduğu ilişkiyi yaşamının bütün safhalarında uygular. Bu açıdan öğrenmenin yanında karşılaşılan sorunların çözümü içinde epistemolojik inançlar önemlidir (Schommer ve Easter, 2006: 412). İnsan yaşam içinde birçok problem ile karşılaşır, yolunu kaybedebilir, eşyasını unutabilir bu durumların çözüme kavuşmasında da epistemolojik bakış açısı öne çıkar. Epistemolojik inançlar gelişmiş/olgunlaşmış ve gelişmemiş/olgunlaşmamış şeklinde ikiye ayrılır. Gelişmiş epistemolojik inançlı öğrenciler büyük miktarda bilginin değişmekte olduğuna, bazı bilgilerin henüz keşfedilmediğine ve yıllar içinde çok az miktarda bilginin değişmediğine inanır. Bu inançlar ile bireyler eleştirel okuyucular olur, ancak yeterince kanıt sunulduğunda bilginin doğruluğuna inanır. Öte yandan, gelişmemiş epistemolojik inançlı öğrenciler çok fazla bilginin kesin olduğuna, çok az bilginin henüz keşfedilmediğine ve çok az miktarda bilginin değişmekte olduğuna inanır (Schommer, 1994: 301) . Diğer yandan gelişmiş epistemolojik inancı olmayan bir öğrenci, bilginin % 70'inin kesin olduğuna, bilginin% 20'sinin henüz keşfedilmediğine ve % 10'unun gelişmekte ve değişmekte olduğuna inanır. Gelişmiş epistemolojik inancı olan bir öğrenci, bilginin% 10'unun kesin olduğuna,% 20'sinin henüz keşfedilmediğine ve % 70'inin hala gelişmekte de değişmekte olduğuna inanır. (Schommer ve Hutter, 2002: 8). Yapılan araştırmalarda gelişmemiş/ olgunlaşmamış inanç eğilimleri daha çok yüzeysel öğrenme yaklaşımlarıyla; gelişmiş/ olgunlaşmış inanç eğilimleri daha çok derin öğrenme yaklaşımlarıyla ilişkili bulunmuştur (Aypay, 2011: 2). Epistemolojik inançlar çok boyutlu kavramsallaştırılmalıdır. Örneğin, bir kişi bilginin oldukça karmaşık olduğuna inanabilir. Aynı zamanda, kişi bilginin kesin olduğu ya da bilginin belirsiz olduğu inancına sahip olabilir (Schommer vd., 2002: 350). Epistemolojik inançların hayatın bütün kısmında insanlar üzerinde etkileri vardır. Bu nedenle epistemolojik inanç sadece eğitim temelinde ele alınmamalıdır. Örneğin, bir öğrencinin epistemolojik inancında bilginin kesin olduğu baskındır. Başka bir öğrencide ise bilgiyi sorgulamak inancı baskındır. İlk öğrenci değişime ve yeniliğe direnecek; ikinci öğrenci değişimi ve yeniliği kabul edecektir (Schommer ve Hutter, 2002: 9).

Değişen koşullar altında insanların bilgiye ulaşma, bilgiye sahip olma ve bilgiyi öğrenme süreçleri de değişiklikler göstermektedir. Günümüz dünyası bilgi ve iletişimin iç içe

geçtiği bir bilişim evrenidir. Türk Dil Kurumuna göre bilişim “İnsanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişiminde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin özellikle elektronik makineler aracılığıyla düzenli ve akla uygun bir biçimde işlenmesi bilimi, enformatik” demektir (Türk Dil Kurumu, 2019). İnsanların eğitim alma anlayışları da bilişim araçları temelinde değişime ve dönüşüme uğramıştır.

Zaman içinde öğrenme ve bilgiye ulaşma alternatifleri değişmiş ve artmıştır. Kitap ya da ansiklopedi gibi klasik bilgi kaynakları yerine bilgisayar ve internet daha fazla ve farklı kaynaklara ulaşma imkanı sağlamaktadır. İnternet teknolojileri daha fazla bağımsızlık ve bireysel farklılığa izin verdiği için, öğrencilerin öz düzenlemeleri için daha fazla olanak sağlamaktadır (Strømsø ve Bråten, 2010: 92). Ayrıca son yıllarda, internet bilim ile ilgili içerik için büyük bir bilgi kaynağına dönüşmüştür (Kammerer ve Gerjets, 2012: 83). İnternetin interaktif ve esnek olması hasebiyle kişiler eğitimlerinde ve araştırmalarında daha çok online siteleri tercih edebilmektedir (Strømsø ve Bråten, 2010: 92). Bu bağlamda çevrimiçi arama deneyimlerinin veya internet kullanımlarının epistemolojik inanç temelinde tartışılması önem arz etmektedir (Chiu vd., 2016: 287). İnternet teknolojilerinin kullanılmasının öğrencilerin içsel motivasyonunu ve ilgisini artırabileceği öne sürülmektedir (Bråten ve Strømsø, 2006: 1030). Bu da internetin öğrenciler için eğlenceli ve tercih edilen bir bilgi mecrası olmasına yol açmaktadır. Diğer yandan internette özgür bilgi paylaşımı ve bilgi kaynaklarının büyük heterojenliği gibi özelliklerinden dolayı da epistemolojik inançlara odaklanmak gerekmektedir (Bråten vd., 2005). İnternet gibi hiper medya teknolojileri yeni bilgi sunma yollarına ve yeni bilgi ağlarına izin verdiğinden, kişisel epistemoloji inancı bakımından önemli bir yapıya sahiptir (Bråten vd., 2005: 147). Buna karşın arama motorlarının bilgiyi şablonlara dayalı olarak hazır halde sunmaları ise öğrencilerin bilgiye elde etme eylemlerini de değiştirebilmektedir (Kammerer ve Gerjets, 2012: 84). Öte yandan epistemolojik inançların internette web araştırması sırasında çoklu bilgi kaynaklarının değerlendirilmesinde ve kullanılmasında önemli bir rol oynadığına dair giderek artan kanıtlar bulunmaktadır (Kammerer vd. 2013: 1194). Bu minvalde internete yönelik epistemolojik inanç ölçeğinde, bilgi kesinliği ve bilgi basitliği ile bilginin kaynağı ve bilginin doğrulanabilir olması irdelenmektedir (Bråten vd., 2005). Genel olarak internete yönelik epistemolojik inanç, bireyin internet ortamındaki bilginin kaynağına, kesinliğine, yapısına ve bu ortamdaki bilgi ve bilgi kaynaklarının değerlendirilmesine yönelik inançlarını kapsamaktadır (Çakmak vd. 2015: 60). Bu minvalde çalışmada Türkiye’deki öğrencilerin internete yönelik epistemolojik inançlarının ne düzeyde olduğu araştırılmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin interneti ne düzeyde kullandıkları ve bu kullanım pratiklerinin internete yönelik epistemolojik inançlarını arttırdığı da çalışma kapsamında ele alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırmanın Amacı, Yöntemi, Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın amacı, Türkiye’nin Akdeniz Bölgesi’ndeki ortaokul öğrencilerinin internete yönelik epistemolojik inançlarının ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmaktır. Araştırmada ayrıca ortaokul öğrencilerin internet kullanım örüntülerinin de tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma verilerini elde etmek için Adana ve Hatay illerinde öğrenim gören ortaokul öğrencileriyle saha araştırması yapılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma kapsamında aşağıdaki hipotezler sınanmıştır.

H1. Ortaokul öğrencilerinin internete yönelik epistemolojik inançları yüksektir.

H2. Ortaokul öğrencilerinin internete yönelik epistemolojik inançları demografik özelliklerine göre farklılık gösterir.

Araştırmanın evrenini, Akdeniz Bölgesi'ndeki okullarda öğrenim gören yaklaşık 300 bin ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Adana ve Hatay illerindeki ortaokullarda bulunan 400 öğrenci ise araştırmanın örneklemini temsil etmektedir. Araştırmada bu illerde bulunan ortaokul öğrencilerinin sayısı tespit edilmiş ve anketler bu illerdeki öğrenci sayıları, sınıfları ve okulları temel alınarak orantılı şekilde dağıtılmıştır. Örneklem, tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları ve Analiz

Çalışmada, Akdeniz Bölgesi'ndeki ortaokul öğrencilerinin internete yönelik epistemolojik inançlarının ne düzeyde olduğunu tespit etmek için yapılan anket çalışması, Şubat 2019 - Nisan 2019 tarihleri arasında yapılmış ve veriler katılımcılarla yüz yüze anket tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Anket hazırlanırken 1997 yılında Hofer ve Pintrich tarafından oluşturulan, ardından 2005 yılında Bråten, Strømsø ve Samuelstuen tarafından geliştirilen sonrasında ise 2010 yılında Strømsø ve Bråten tarafından revize edilip son haline getirilen "İnternete Yönelik Epistemolojik İnanç Ölçeği"nden yararlanılmıştır. Ölçek, kesinlik ve bilginin kaynağı, bilginin gerekçelendirilmesi, bilginin yapısı olmak üzere 3 alt boyuttan ve bu alt boyutlara ait toplam 16 sorudan oluşmaktadır. araştırmada güvenilirliği tespit etmek için veriler analiz edilmiş ve analiz sonucunda Cronbach's Alpha değerinin 0,759 olduğu görülmüştür. Elde edilen değere göre anket verilerinin güvenilir olduğuna sonucuna varılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde Sıklık Analizi, Normallik Analizi, T Testi ve Anova Testi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmada, katılımcılardan elde edilen veriler genelde 4 özalde ise 6 bölüme ayrılarak incelenmiş ve analiz edilmiştir. Genel çerçevede analiz edilen bölümler; katılımcıların demografik özellikleri, katılımcıların internet ve sosyal medya kullanım örüntüleri, katılımcıların internete yönelik epistemolojik inanç düzeyleri ve katılımcıların demografik özellikleri ve internet/sosyal medya kullanım örüntülerinin internete yönelik epistemolojik inanç noktasında bir farklılık arz edip etmediğidir. Bu minvalde, çalışmanın bu kısmında yapılan analizden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

	Kategoriler	Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	213	53,2
	Erkek	187	46,8
Yaş	10	31	7,8
	11	90	22,5
	12	89	22,3
	13	117	29,1
	14 ve üzeri	73	18,3
Eğitim	5. sınıf	102	25,4
	6. sınıf	96	24,0
	7.sınıf	101	25,3
	8. sınıf	101	25,3
Yer	Adana	200	50,0
	Hatay	200	50,0
	Toplam	400	100

Tablo 1. Demografik Özellikler

Araştırmadan elde edilen veriler incelendiğinde, erkek ve kadın katılımcıların oranının birbirine yakın olduğu, katılımcıların çok büyük bir kısmının (%73,9) 11-13 yaş arasında bulunduğu, katılımcıların okudukları sınıfların oranının birbirine yakın olduğu ve yaşadıkları şehirlerin oranlarının aynı olduğu görülmektedir (Tablo 1).

	Kategoriler	Sayı	%
İnternet Kullanım Saati	1 saatten az	126	31,4
	1-3 saat	196	49,0
	4-6 saat	42	10,5
	7-9 saat	9	2,3
	9 saatten fazla	10	2,5
	Kullanmıyorum	17	4,3
İnternet Kullanım Amacı	Sosyal paylaşım ağlarına girmek	81	20,3
	Araştırma yapmak, bilgi edinmek	146	36,3
	İnternette gezinmek	41	10,3
	Oyun oynamak	88	22,0
	Diğer	31	7,8
	Kullanmıyorum	13	3,3
Sosyal Paylaşım Ağı Sayısı	1	123	30,7
	2	84	21,0
	3	34	8,5
	4	26	6,5
	4'ten fazla	25	6,3
	Kullanmıyorum	108	27,0
	Sosyal Medya Saati	1 saatten az	167
	1-3 saat	108	27,0
	4-6 saat	22	5,5
	7-9 saat	9	2,3
	9 saatten fazla	7	1,8
	Kullanmıyorum	87	21,8
Sosyal Medya Amaç	Fotoğraf, video ve yazı paylaşmak	43	10,8
	Arkadaşlarının paylaşımlarını takip etmek	35	8,8
	Gündemi takip etmek	64	16,0
	Arkadaşlarıyla iletişim kurmak	142	35,3
	Diğer	29	7,3
	Kullanmıyorum	87	21,8
	Toplam		236

Tablo 2. İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı

Katılımcıların internet ve sosyal medya kullanım örüntüleri incelendiğinde, çok büyük bir kısmının (%80,4) interneti günde en fazla 1-3 saat arasında kullandığı, interneti en fazla (%36,3) araştırma yapmak ve bilgi edinmek, (%22,0) oyun oynamak ve (%20,3) sosyal paylaşım ağlarına girmek amacıyla kullandığı, yarısından fazlasının (%51,7) en fazla 2 tane sosyal paylaşım ağını kullandığı, %27'sinin ise hiçbir sosyal paylaşım ağını kullanmadığı, çok büyük bir kısmının (%68,6) da sosyal medyaya günde en fazla 3 saat zaman ayırdığı ve bu zaman zarfında da sosyal medyayı en fazla (%35,3) arkadaşları ile iletişim kurmak amacıyla kullandıkları görülmektedir (Tablo 2).

	İnanç Düzeyi	
	Ortalama	Puan
Kesinlik ve Bilginin Kaynağı	3,21	64,12
Bilginin Gerekelendirilmesi	2,20	44,00
Bilginin Yapısı	3,36	67,23
Toplam	3,01	60,21

Tablo 3. İnternete Yönelik Epistemolojik İnanç Düzeyi

Çalışmaya dahil olan katılımcıların internete yönelik epistemolojik inanç düzeyleri incelendiğinde, katılımcıların kesinlik ve bilginin kaynağı faktöründen aldıkları puan 100

üzerinden 64,12, bilginin gerekçelendirilmesi faktöründen aldıkları puan 44,00 ve bilginin yapısı faktöründen de aldıkları puan 67,23'dir. Katılımcıların toplam aldığı puan ise 60,21 olmaktadır (Tablo 3).

Epistemolojik inanç ölçeğinden elde edilen verilerin farklı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla veriler normallik analizine tabi tutulmuştur. Normallik analizinden elde edilen Skewness ve Kurtosis değerlerine göre verilerin normal dağıldığı sonucuna varılmıştır. Tabachnick ve Fidell'e (2013) göre normallik analizinde verilerin basıklık ve çarpıklık değerleri -1,5 ile +1,5 arasında olduğu zaman verilerin normal dağıldığını söylemek mümkündür. Veriler normal dağıldığı için verilerinin analizinde bağımsız örneklem T testi ve Anova testi kullanılmıştır.

Variables	İnanç Düzeyi			
	N	M	SD	p
Cinsiyet				
Kadın	213	2,9792	0,46734	0,628
Erkek	187	3,0043	0,57010	
Yaşanılan Yer				
Adana	200	2,9719	0,51849	0,462
Hatay	200	3,0100	0,51693	

* T testi

Tablo 4. Cinsiyet ve Yaşanılan Yere Göre İnanç Düzeyi

İnternete yönelik epistemolojik inanç düzeyinin cinsiyet ve yaşanılan yer noktasında bir farklılık arz edip etmediği T testi ile analiz edilmiş ve elde edilen p değerlerine göre (p 0,628 - p 0,462) kadın ve erkek katılımcılar arasında ve Adana ile Hatay illerinde yaşayan katılımcılar arasında internete yönelik epistemolojik inanç noktasında %5'lik anlam düzeyinde anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4).

Variables	İnanç Düzeyi			
	N	M	SD	p
Yaş				
10	31	2,7036	0,50723	0,000
11	90	2,8938	0,50301	
12	89	2,8883	0,53279	
13	117	3,0913	0,49394	
14 ve Üzeri	73	3,1969	0,45150	
Sınıf				
5. sınıf	102	2,8462	0,51152	0,000
6. sınıf	96	2,8346	0,52628	
7. sınıf	101	3,1207	0,50018	
8. sınıf	101	3,1559	0,44866	

* Anova testi

Tablo 5. Yaş ve Sınıfa Göre İnanç Düzeyi

Bunun yanında epistemolojik inanç düzeyinin yaş ve sınıfa göre bir farklılık arz edip etmediği Anova testi ile analiz edilmiş ve elde edilen p değerlerine göre (p 0,000 - p 0,000) farklı yaşlardaki katılımcılar arasında ve farklı sınıflardaki katılımcılar arasında internete yönelik epistemolojik inanç noktasında %5'lik anlam düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 5).

Variables	İnanç Düzeyi			
	N	M	SD	p
İnternet Kullanım Saati				
1 saatten az	126	2,8795	0,44167	0,000
1-3 saat	196	2,9962	0,52595	
4-6 saat	42	3,3080	0,46901	
7-9 saat	9	3,0903	0,88835	
9 saatten fazla	10	3,1750	0,49195	
Kullanmıyorum	17	2,8125	0,51349	
İnternet Kullanım Amacı				
Sosyal paylaşım ağlarına girmek	81	3,0972	,53134	0,000
Araştırma yapmak ve bilgi edinmek	146	2,8485	,47034	
İnternette gezinmek	41	3,1052	,49320	
Oyun oynamak	88	3,0589	,53826	
Diğer	31	3,1411	,47158	
Kullanmıyorum	13	2,7500	,59676	

* Anova testi

Tablo 6: İnternet Kullanma Pratiklerine Göre İnanç Düzeyi

Aynı şekilde internete yönelik epistemolojik inanç düzeyinin internet kullanım örüntülerine göre bir farklılık arz edip etmediği Anova testi ile analiz edilmiş ve elde edilen p değerlerine göre (p 0,000 - p 0,000) interneti farklı yoğunlukta ve farklı amaçlar için kullanan katılımcılar arasında internete yönelik epistemolojik inanç noktasında %5'lik anlam düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 6).

TARTIŞMA VE SONUÇ

İnsanların bilginin ne olduğu ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ile ilgili inançlarını ifade eden epistemolojik inanç (Deryakulu, 2004), bireyden bireye ve toplumdaki topluma değişiklik göstermektedir. Bireylerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi demografik özellikleri de kişinin epistemolojik inançları üzerinde belirleyici bir unsur olmaktadır. Bireyler bu özellikleri hasebiyle gelişmiş/olgunlaşmış epistemolojik inanca sahip olabildiği gibi gelişmemiş/olgunlaşmamış epistemolojik inanca da sahip olabilmektedir.

Yapılan araştırmalarda gelişmemiş/olgunlaşmamış inanç eğilimleri daha çok yüzeysel öğrenme yaklaşımlarıyla; gelişmiş/olgunlaşmış inanç eğilimleri ise daha çok derin öğrenme yaklaşımlarıyla ilişkili bulunmuştur (Aypay, 2011). Gelişmiş epistemolojik inançlara sahip olan bireylerin aksine, gelişmemiş epistemolojik inançlara sahip olan bireyler bilginin basitliğine, kesinliğine ve öğrenmenin çabasız gerçekleştiği inançlarına sahip olan bireylerdir, bu nedenle bilgiyi sorgulamak için herhangi bir bilişsel çaba sarf etmemektedirler. Ancak gelişmiş epistemolojik inançlara sahip olan bireyler ise olgulara ilişkin kişisel kuramları korumaktansa bilginin doğası, kesinliği ve edinimi ile ilgili inançlarını kanıtlarla değerlendirmeyi daha fazla önemsemektedirler (Türk, 2011: 106-107). Yetişkinlerin haricinde çocuklar, ergenler ve öğrenciler üzerine yapılan araştırmalarda da epistemolojik inanç noktasında farklı bulgular ortaya konulmaktadır.

Gelişmiş/olgunlaşmış epistemolojik inanca sahip olan öğrenciler büyük oranda bilginin değişmekte olduğuna, bazı bilgilerin henüz keşfedilmediğine ve yıllar içinde çok az miktarda bilginin değişmediğine inanmaktadır. Söz konusu inanca sahip öğrenciler eleştirel okuyucular olmakta ve eğer elde ettikleri bilgiler kanıtlanırsa o bilginin doğru olduğuna kanaat getirmektedirler. Diğer yandan, gelişmemiş epistemolojik inançlı öğrenciler ise çok fazla bilginin kesin olduğuna, çok az bilginin henüz keşfedilmediğine ve çok az miktarda bilginin değişmekte olduğuna dair bir inanca sahip olmaktadır (Schommer, 1994; Schommer ve Hutter, 2002). Öğrencilerin sahip oldukları bu epistemolojik inançlar, onların demografik özelliklerine göre farklılık gösterebilmektedir. Ayrıca dijital çağ olarak adlandırılan 21.

yüzyılda bilgiye ulaşmadaki en önemli araçlardan biri olan internet de öğrencilerin epistemolojik inançları üzerinde etkili olan bir unsurdur. Bu noktadan hareketle yapılan çalışmada öğrencilerin internete yönelik epistemolojik inançlarının ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bunun yanında öğrencilerin internet ve sosyal medya kullanım pratiklerini tespit etmek de çalışmanın diğer amacı olmaktadır.

Çalışmaya dahil olan ortaokul öğrencilerinin demografik bilgileri ve internet kullanım örüntüleri incelendiğinde, katılımcıların cinsiyet, yaş, sınıf ve yaşadıkları şehir oranlarının dengeli bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Bunun yanında katılımcıların internet ve sosyal medya kullanım pratikleri incelendiğinde, çok büyük bir kısmının interneti günde en fazla 1-3 saat kullandığı ve interneti en fazla araştırma yapmak ve bilgi edinmek için kullandığı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca katılımcıların yarısından fazlasının en fazla 2 tane sosyal paylaşım ağını kullandığı, yaklaşık her dört öğrenciden birinin ise hiçbir sosyal paylaşım ağını kullanmadığı, çok büyük bir kısmının da sosyal medyaya günde en fazla 3 saat zaman ayırdığı ve bu zaman zarfında da sosyal medyayı en fazla arkadaşları ile iletişim kurmak amacıyla kullandıkları tespit edilmiştir.

Çalışmada, katılımcıların internete yönelik epistemolojik inançları da analiz edilmiştir. Katılımcıların internette yer alan bilgilerin doğruluğu, kesinliği ve güvenilirliği noktasında internete olan inançları 100 puan üzerinden 64,12 puan olmaktadır. Katılımcıların internette yer alan bilgilerin tam olduğu, ayrıntılı olduğu, kaynakların çok fazla olduğu ve öğrenme noktasında yeterli içerik sağladığı noktasında internete olan inançları ise 67,23 puandır. Anket çalışmasında ters sorular şeklinde hazırlanan “bilginin gerekçelendirilmesi” faktörü incelendiğinde ise, katılımcıların internetteki bilgilerin doğruluğunu, güvenilirliğini ve tamliğini sorgulama ve internette yer alan bilgileri başka kaynaklardan da araştırarak karşılaştırma düzeyleri ise 44,00 puandır. Toplam olarak katılımcıların internete yönelik epistemolojik inançları 60,21 olmaktadır. Bu noktada katılımcıların inanç düzeyinin ortanın üzerinde bir seviyede olduğunu söylemek mümkündür. Bu durumda araştırma hipotezlerinden biri olan “H1. Ortaokul öğrencilerinin internete yönelik epistemolojik inançları yüksektir.” hipotezi doğrulanmıştır.

İnternete yönelik epistemolojik inanç noktasında yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlara ulaşılmıştır. İra ve Geçer’in (2017: 67) üniversite öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmaya göre, öğrencilerin öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna inanç puanlarının ve tek bir doğrunun var olduğuna inançlarının yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna inançlarının orta düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, üniversite öğrencilerinin, epistemolojik inançlarının olgunlaşmış olduğu söylenebilir. Yılmaz (2016: 969) tarafından öğretmenler üzerine yapılan çalışmanın sonuçları incelendiğinde ise, öğretmenlerin internete yönelik epistemolojik inanç ölçeğinden elde ettikleri toplam puan ortalamasının 10 üzerinden 6.50 olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, ölçeğin puan aralıkları dikkate alındığında öğretmenlerin internete yönelik epistemolojik inançlarının orta yani net olmayan düzeyde olduğu söylemek mümkündür. Bu sonuç, İra ve Geçer’in üniversite öğrencileri üzerine yaptığı çalışma ile farklı ancak Yılmaz’ın öğretmenler üzerine yaptığı çalışmayla ise benzerlik göstermektedir. Elde edilen sonuçlara göre, ortaokul öğrencilerinin internete yönelik epistemolojik inançlarının ortanın üzerinde olduğunu ve öğrencilerin tam anlamıyla gelişmemiş/olgunlaşmamış bir epistemolojik inanca sahip olduğunu söylemek mümkündür. Gülsoy ve arkadaşlarının (2015: 20) da ortaya koyduğu gibi, internetten edilen bilgileri kontrol eden öğrencilerin, etmeyen öğrencilere göre bilimsel bilginin kesinliğine ve otoriteden geldiğine daha çok inandıkları ve bilgiyi üretme sürecinde akıl yürütme ve mantığın daha önemli olduğuna ilişkin görüşlerinin daha fazla olduğu söylemek mümkündür. İnternete yönelik epistemolojik inançları yüksek olan öğrenciler eleştirel düşünmeden, bilgileri farklı kaynaklardan teyit etme eylemlerinden

ve bilginin doğasını/kaynağını sorgulama davranışlarından uzak olmaktadır. Öyle ki Çelen ve Seferoğlu'nun (2017: 1158) çalışmasında da olduğu gibi, öğrenciler açısından internet geniş miktarda ve kapsamlı bilgiye ulaşılan bir ortam olmaktadır.

Bireylerin epistemolojik inanışlarındaki farklılıkların sebebini, bu inanışların oluşumunu etkileyen etmenler başlığı altında “zihinsel gelişim, yaş, aile, eğitim düzeyi, kültür, cinsiyet, öğrenim görülen alan” olarak belirlemek mümkündür (Deryakulu, 2004: 268-270). Bu nedenle çalışmada, katılımcıların internete yönelik epistemolojik inançlarının onların demografik özelliklerine ve internet kullanım pratiklerine göre bir farklılık arz edip etmediği incelenmiştir.

İnternete yönelik epistemolojik inanç düzeyinin cinsiyet ve yaşanan yer noktasında bir farklılık arz edip etmediği analiz edilmiş ve kadın ve erkek katılımcılar arasında ve Adana ile Hatay illerinde yaşayan katılımcılar arasında internete yönelik epistemolojik inanç noktasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Gülsoy ve arkadaşlarının (2015: 11) ortaokul öğrencileri üzerine yapmış olduğu araştırmada da, öğrencilerin bilimsel epistemolojik inançları tüm alt boyutlarda cinsiyete göre farklılık göstermemiştir. Buna göre araştırmaya dahil olan erkek ve kız öğrencilerin epistemolojik inançlarının benzer olduklarını söylemek mümkündür. Yılmaz'ın (2016: 969) öğretmenler üzerine yaptığı çalışmada da aynı sonuca ulaşılmıştır. Veriler incelendiğinde öğretmenlerin cinsiyete göre internete yönelik epistemolojik inançları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu minvalde çalışma verileri bu iki araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Schommer (1998) çalışmasında epistemolojik inançlar üzerinde yaşın ve eğitim düzeyinin belirleyici etkilerine vurgu yapmaktadır. Çalışmasında bireylerin eğitim düzeyi yükseldikçe, bilginin basit değil karmaşık ve kesin yani değişmez değil, duruma göre değişebilen bir yapısı olduğuna daha güçlü biçimde inanmakta olduğunu saptamıştır. Schommer (1993), lise düzeyindeki çalışmasında ise liseye yeni başlamış öğrencilerin son sınıftaki öğrencilere göre, bilginin basit, kolay anlaşılır ve kesin olduğuna daha güçlü bir biçimde inanmakta olduklarını bulmuştur.

Çalışmada elde edilen sonuçlara göre de, farklı yaşlardaki katılımcılar arasında ve farklı sınıflardaki katılımcılar arasında internete yönelik epistemolojik inanç noktasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna varılmıştır. Katılımcıların yaşları arttıkça hem internet kullanım süreleri artmakta hem de internete olan epistemolojik inançları artmaktadır. Aynı şekilde katılımcıların buldukları sınıfları arttıkça internete olan epistemolojik inançları da artmaktadır. Bu noktada çalışmanın ikinci hipotezi olan “H2. Ortaokul öğrencilerinin internete yönelik epistemolojik inançları demografik özelliklerine göre farklılık gösterir.” hipotezi de doğrulanmıştır.

Katılımcıların internet kullanım pratikleri ile epistemolojik inanç düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde ise, interneti farklı yoğunlukta ve farklı amaçlar için kullanan katılımcılar arasında internete yönelik epistemolojik inanç noktasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Verilerden edilen sonuçlara göre, katılımcıların internet kullanım süreleri arttıkça internete yönelik epistemolojik inançları da artmaktadır. Bunun yanında interneti en çok sosyal paylaşım ağlarına girmek amacıyla kullanan katılımcılar interneti en çok araştırma yapmak ve bilgi edinmek için kullanan katılımcılara göre daha fazla internete yönelik epistemolojik inanca sahip olmaktadır.

Araştırma, Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'ndeki ortaokul öğrencileri ile sınırlandırılmıştır. Başka bir çalışmada, Türkiye'nin farklı bölgelerindeki ortaokul öğrencilerinin ya da Türkiye'nin tamamındaki ortaokul öğrencilerinin internete yönelik epistemolojik inançları araştırılabilir. Araştırmanın ayrıca lise, lisans ve lisansüstü öğrenciler ya da başka mesleklere mensup kişiler ile yapılması mümkündür. Çalışmada verileri elde

etmek için anket tekniği kullanılmıştır. Başka bir çalışmada daha derinlemesine analizler yapabilmek için farklı veri toplama yöntemlerini kullanmak mümkündür.

KAYNAKÇA

- AYPAY, Ayşe (2011). Epistemolojik İnançlar Ölçeğinin Türkiye Uyarlaması ve Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançlarının İncelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı 12 (1), 1-15.
- BRÅTEN, Ivar ve STRØMSØ, Helge (2006). Epistemological Beliefs, Interest, and Gender as Predictors of Internet-Based Learning Activities. *Computers in Human Behavior*. Sayı: 22, 1027-1042.
- BRÅTEN, Ivar, STRØMSØ, Helge ve SAMUELSTUEN, Marit S. (2005). The Relationship Between Internet-Specific Epistemological Beliefs and Learning Within Internet Technologies. *Journal of Educational Computing Research*. Sayı: 33 (2), 141-171.
- CHIU Yen-Lin, LIANG Jyh-Chong ve TSAI, Chin-Chung (2016). Exploring the Roles of Education and Internet Search Experience in Students' Internet-Specific Epistemic Beliefs. *Computers in Human Behavior*. Sayı: 62, 286-291.
- ÇAKMAK, Ebru K., YILMAZ, F. Gizem K. ve YILMAZ, Ramazan (2015). İnternete Yönelik Epistemolojik İnanç Ölçeğinin Uyarlama Çalışması. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama Dergisi*. Sayı: 5 (1), 55-71.
- ÇELEN, Fatma K. ve SEFEROĞLU, Süleyman S. (2017). İnternet ortamında Öğrencilerin Bilgi Arama Biçimleri: Stratejiler, Tarzlar, Tutumlar, Gözlemler ve Sorunlarla İlgili Bir Değerlendirme. Ö. Demirel ve S. Dinçer (Ed.) *Eğitim Bilimlerinde Yenilik ve Nitelik Arayışı*, (s. 1147-1160). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- DERYAKULU, Deniz (2004). Üniversite Öğrencilerinin Öğrenme ve Ders Çalışma Stratejileri ile Epistemolojik İnançları Arasındaki İlişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. Sayı: 38, 230-249.
- DERYAKULU, Deniz (2004). *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. Ankara: Nobel Yayınları.
- GÜLSOY, Vesile G. B., EROL, Osman, AKBAY, Tuncer (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Bilimsel Epistemolojik İnançlarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 35, 1-28.
- HANÇERLİOĞLU, Orhan (1977). *Felsefe Ansiklopedisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- HOFER, Barbara K. ve PINTRICH, Paul R. (1997). The Development of Epistemological Theories: Beliefs About Knowledge and Knowing and Their Relation to Learning. *Review of Educational Research*. Sayı: 67 (1), 88-140.
- İRA, Nejat, GEÇER, Aynur K. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Web Ortamında Bilgi Arama ve Yorumlama Stratejileri İle Epistemolojik İnançları Arasındaki İlişki. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 8 (2), 58-74.
- KAMMERER Yvonne, BRÅTEN, Ivar, GERJETS, Peter, STRØMSØ, Helge (2013). The Role of Internet-Specific Epistemic Beliefs in Laypersons' Source Evaluations and Decisions During Web Search on a Medical Issue. *Computers in Human Behavior*. Sayı: 29, 1193-1203.

- KAMMERER, Yvonne ve GERJETS, Peter (2012). Effects of Search Interface and Internet-Specific Epistemic Beliefs on Source Evaluations During Web Search for Medical Information: an Eye-tracking Study. *Behaviour & Information Technology*. Sayı: 31 (1), 83-97.
- PARK, Young ve LİM, Hyunjin (2012). Meaning of Epistemological Belief Through Online Communication: Exploratory Study. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. Sayı: 46, 3254-3258.
- SCHOMMER, Marlene (1990). Effects of Beliefs about the Nature of Knowledge on Comprehension. *Journal of Educational Psychology*. Sayı: 82 (3), 498-504.
- SCHOMMER, Marlene (1993). Epistemological Development and Academic Performance Among Secondary Students. *Journal of Educational Psychology*. Sayı: 85, 406-411.
- SCHOMMER, Marlene (1994). Synthesizing Epistemological Belief Research: Tentative Understandings and Provocative Confusions. *Educational Psychology Review*. Sayı: 6 (4), 293-319.
- SCHOMMER, Marlene (1998). The Influence of Age and Schooling on Epistemological Beliefs. *The British Journal of Educational Psychology*. Sayı: 68, 551-62.
- SCHOMMER-AIKINS, Marlene ve EASTER, Marilyn (2006). Ways of Knowing and Epistemological Beliefs: Combined effect on Academic Performance. *Educational Psychology*. Sayı: 26 (3), 411-423.
- SCHOMMER-AIKINS, Marlene ve EASTER, Marilyn (2008). Epistemological Beliefs' Contributions to Study Strategies of Asian Americans and European Americans. *Journal of Educational Psychology*. Sayı: 100 (4), 920-929.
- SCHOMMER-AIKINS, Marlene ve HUTTER, Rosetta (2002). Epistemological Beliefs and Thinking About Everyday Controversial Issues. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*. Sayı: 136 (1), 5-20.
- SCHOMMER-AIKINS, Marlene, DUELL, Orpha K. ve BARKER, Sue (2003). Epistemological Beliefs Across Domains Using Biglan's Classification of Academic Disciplines. *Research in Higher Education*. Sayı: 44 (3), 347-366.
- STRØMSØ, Helge ve BRÅTEN, Ivar (2010). The Role of Personal Epistemology in the Self-Regulation of Internet-Based Learning. *Metacognition Learning*. Sayı: 5, 91-111.
- TABACHNICK, Barbara G., FIDELL, Linda S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. United States: Pearson Education.
- TÜRK DİL KURUMU (2019). *Türkçe Sözlük*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5d7cb21068c235.31091860 Erişim Tarihi: 27.08.2019.
- TÜRK, Eylem Gökçe (2011). *Ergenlerin Düşünme Biçimlerini Yordayan Faktörler: Anne Baba, Üstbiliş ve Epistemolojik İnançlar*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı Eğitim Psikolojisi Programı, Ankara.
- YILMAZ, Ramazan (2016). *Öğretmenlerin İnternete Yönelik Epistemolojik İnançlarının İncelenmesi*. 10th International Computer and Instructional Technologies Symposium, Rize.